

och beslut och dessa drivande ekonomiska krafter samspel. Både kalkylmodeller och kausalanalys leda till rationaliseringar, till teoretiska modeller, men kalkylernas schemata utgör *alltid inom den givna strukturen giltiga principställningar* av begreppsdefinitionens karaktär, medan kausalanalysens schemata teckna en empirisk grundad *rekonstruktion av et visst tidsligt och rumsligt avgränsat skeende.*

Kalkylmodellen utgör et *slutet* system, i hvilket begreppen restlöst täcka kalkylernas innebörd i en tankeexperimentel situation. Kausalanalysen leder till ett *öppet* system, vari begreppen endast tjäna som instrument för utvinnandet av de drivande krafterna i bestämda kumulativa förlopp och kritiska omslagspunkter och med bästa möjliga rekonstruktion som vetenskapligt mål.

Mere populært kan man maaske gengive Johan Åkermans Tanke saaledes: Det kan ikke nytte at give en omfattende Forklaring om, at de økonomiske Forhold — uden Angivelse af Tid og Sted — er saadan og saadan. Man kan paa den ene Side anvende logiske Konstruktioner, som helt afhænger af de skiftende, valgte Forudsætninger, og man kan paa den anden Side søge at forstaa, hvorledes bestemte virkelige Begivenheder (Eengangs- i Modsætning til Alternativanalysens »Repetitionsfænomener«) har udviklet sig, idet man her søger at tage alle væsentlige Forhold med i Betragtning. Ogsaa i sidste Tilfælde kan man anvende abstrakte Hjelpekonstruktioner (f. Eks. »Forløbsanalyser«) til at gøre Sammenhængen mellem et begrænset Antal af de medvirkende Kræfter forstaaelig. — Man kan muligvis stille sig tvivlende over for Forf.'s intime Kombination af Spørgsmaalene om Abstraktion og Dynamik; hans Idé maa i alt Fald siges at være karakteristisk, interessant og tankevækkende.

Det er vel rigtigt, som Åkerman siger — og gælder sikkert i ganske særlig Grad for en Mand med hans alsidige Viden — at de mest lønnende Forskningsopgaver findes paa Grænsen af de forskellige Fag. Grænseområdet mellem Nationaløkonomien og almindelig Videnskabsteori har man ogsaa Lov at dyrke, selv om travlt optagne, praktiske Folk rynker paa Næsen og fortsætter uforstyrret paa den gode, gamle Manér uden at bekymre sig om Metodespørgsmaal.

F. Zeuthen.

DANSK LANDBRUG FRA 1880 TIL 1938 med Portrætter af dets ledende Mænd. Under Redaktion af Kjeld Bjerke, Hans Jensen og Karl Madsen. Arthur Jensens Forlag, København 1939, 647 Sider.

150-Aars Jubilæet for Forordningen af 20. Juni 1788 om Stavnsbaandets Løsning har naturligt givet Anledning til et Tilbageblik over dansk Landbrugs Historie. Den begivenhedsrige Udvikling i Tiden siden de store Jordreformer og navnlig den økonomiske Udvikling og sociale Omformning i det sidste halve Aarhundrede har ved dette Tilbageblik fæstnet Interessen i særlig Grad. Det foreliggende Værk beskæftiger sig, som Titlen angiver, fortrinsvis med Perioden siden 1880, men Forudsætningerne for den økonomiske Udvikling i denne Periode belyses ved et Tilbageblik over Udviklingen helt tilbage til Midten af det 18. Aarhundrede.

I et indledende Afsnit (S. 9—57) af Dr. phil. Hans Jensen behandles Udviklingen indtil 1880. Med Udgangspunkt i det 18. Aarhundredes Agrar-

och beslut och dessa drivande ekonomiska krafter samspel. Både kalkylmodeller och kausalanalys leda till rationaliseringar, till teoretiska modeller, men kalkylernas schemata utgör *alltid inom den givna strukturen giltiga principställningar* av begreppsdefinitionens karaktär, medan kausalanalysens schemata teckna en empirisk grundad *rekonstruktion av et visst tidsligt och rumsligt avgränsat skeende.*

Kalkylmodellen utgör et *slutet* system, i hvilket begreppen restlöst täcka kalkylernas innebörd i en tankeexperimentel situation. Kausalanalysen leder till ett *öppet* system, vari begreppen endast tjäna som instrument för utvinnandet av de drivande krafterna i bestämda kumulativa förlopp och kritiska omslagspunkter och med bästa möjliga rekonstruktion som vetenskapligt mål.

Mere populært kan man maaske gengive Johan Åkermans Tanke saaledes: Det kan ikke nytte at give en omfattende Forklaring om, at de økonomiske Forhold — uden Angivelse af Tid og Sted — er saadan og saadan. Man kan paa den ene Side anvende logiske Konstruktioner, som helt afhænger af de skiftende, valgte Forudsætninger, og man kan paa den anden Side søge at forstaa, hvorledes bestemte virkelige Begivenheder (Eengangs- i Modsætning til Alternativanalysens »Repetitionsfænomener«) har udviklet sig, idet man her søger at tage alle væsentlige Forhold med i Betragtning. Ogsaa i sidste Tilfælde kan man anvende abstrakte Hjelpekonstruktioner (f. Eks. »Forløbsanalyser«) til at gøre Sammenhængen mellem et begrænset Antal af de medvirkende Kræfter forstaaelig. — Man kan muligvis stille sig tvivlende over for Forf.'s intime Kombination af Spørgsmaalene om Abstraktion og Dynamik; hans Idé maa i alt Fald siges at være karakteristisk, interessant og tankevækkende.

Det er vel rigtigt, som Åkerman siger — og gælder sikkert i ganske særlig Grad for en Mand med hans alsidige Viden — at de mest lønnende Forskningsopgaver findes paa Grænsen af de forskellige Fag. Grænseområdet mellem Nationaløkonomien og almindelig Videnskabsteori har man ogsaa Lov at dyrke, selv om travlt optagne, praktiske Folk rynker paa Næsen og fortsætter uforstyrret paa den gode, gamle Manér uden at bekymre sig om Metodespørgsmaal.

F. Zeuthen.

DANSK LANDBRUG FRA 1880 TIL 1938 med Portrætter af dets ledende Mænd. Under Redaktion af Kjeld Bjerke, Hans Jensen og Karl Madsen. Arthur Jensens Forlag, København 1939, 647 Sider.

150-Aars Jubilæet for Forordningen af 20. Juni 1788 om Stavnsbaandets Løsning har naturligt givet Anledning til et Tilbageblik over dansk Landbrugs Historie. Den begivenhedsrige Udvikling i Tiden siden de store Jordreformer og navnlig den økonomiske Udvikling og sociale Omformning i det sidste halve Aarhundrede har ved dette Tilbageblik fæstnet Interessen i særlig Grad. Det foreliggende Værk beskæftiger sig, som Titlen angiver, fortrinsvis med Perioden siden 1880, men Forudsætningerne for den økonomiske Udvikling i denne Periode belyses ved et Tilbageblik over Udviklingen helt tilbage til Midten af det 18. Aarhundrede.

I et indledende Afsnit (S. 9—57) af Dr. phil. Hans Jensen behandles Udviklingen indtil 1880. Med Udgangspunkt i det 18. Aarhundredes Agrar-

forfatning skildres Enevældens Landboreformer, Napoleonskrigens vanskelige Tid og Efterkrigsaarenes Krise indtil Vendepunktet omkring 1830. Hans Jensen belyser den skiftende Vurdering af Bondestandens Duelighed, blandt andet ved Udtalelser af Industrimanden, Papirfabrikant *J. Chr. Drewsen*, Strandmøllen, der selv tillige drev en stor Landejendom og praktiserede en Række Fremskridt. Pudsigt er det, at sammenholde Drewsens Udtalelser fra 1822 med hans ændrede Synspunkter i et Skrift fra 1834. I 1822 angreb han Gaardmændene for Mangel paa Dygtighed og Lærvillighed. Gaardmandsklassen i den gamle Form maatte forsvinde, Fæstevæsenet afløses af frie Forpagtninger, sammenlagt til store Bedrifter. Folk med den fornødne Kapital og Dygtighed vilde derefter afløse de stakkels fattige og uvidende Bønder. I 1834 hedder det, at nu havde Bondestanden lært at tænke, — og Dr. Hans Jensen føjer til, — at dette var jo ingen ringe Anerkendelse fra den Mands Side, der kun tolv Aar før havde udtalt sig saa nedsættende og mistvivlende. Selv om en Udvikling sikkert havde fundet Sted i de tolv mellemliggende Aar — Hans Jensen peger paa den begyndende Virkning af Skolereformen af 1814 — kan Divergensen mellem de to Domme sikkert kun forklares som en mangelfuld Sondring mellem Bondestandens Evner og de vidt forskellige Produktionsbetingelser under Krise og Opgangsaar. Vor egen Tid har med kortere Mellemrum fældet lige saa divergerende Domme.

Bondestandens sociale Fremdrift afspejles i Skildringen af Stænderforsamlingerne, den politiske Udvikling efter 1849 og Højskolebevægelsen. Indledningen slutter med en særdeles interessant Skildring af Landbrugets stærke Klassedeling omkring 1880. Opmærksomheden skal ogsaa henledes paa det S. 55 anførte Pengeregnskab fra en østsjællandsk Fæstegaard i 1880, der giver et godt Billede af saavel Bedriftens som den dertil knyttede Husholdnings Forhold. Endelig fremsættes interessante Oplysninger om Husmands- og Landarbejderklassens Vilkaar.

Afsnit I, De trange, men udviklingsrige Aar 1880—1900 (S. 58—128) og Afsnit II, De gode Aar fra 1900—1914 (S. 129—155) er skrevet af Dr. *Hans Jensen* og Landbrugskandidat, Sekretær *Karl Madsen* i Forening.

Først skildres Overgangen til det intensive Forædlingslandbrug, der siden har været et fremherskende Træk. Den kontinuerlige Udvikling understreges. Det fremhæves, at Overgangen sporedes i 1860'erne, men fremskyndes ved Kornprisernes stærke Fald fra Midten af 1870'erne. Foruden Indførselen af Korn og Foderstoffer og udvidet Dyrkning af Foderafgrøder fremhæves naturligvis Centrifugens og Andelssammenslutningernes Fremkomst. Andelsbevægelsens Frembrud er skildret yderst livfuldt, men det er jo ogsaa selve Eventyret om danske Landmænds Samarbejde, der siden skulde vinde Ry i Alverdens Lande ogsaa uden for Landbrugets Kreds. Her viser det sig, at Dagspressen har faaet Betydning som Kilde. Forfatterne gengiver saaledes (S. 93—95) fra Ribe Amtstidende en Skildring af Arbejdet omkring Stiftelsen af Danmarks første Andelsmejeri, Hjedding Mejeri i Ølgod Sogn ved Varde. Det var som bekendt i 1882. Skildringen stammer fra Andelsmejeriets første Formand, der en Snes Aar efter Mejeriets Oprettelse har ydet dette Bidrag til Historieskrivningen. Den belyser rigtigt Milieuet, Blandingen af Initiativ og Skepsis hos Egnens Bønder, en grundig Meningsudveksling forinden Beslutningen tages, men

paa god dansk Vis »taler og deler man sig til Rette«, og et stort økonomisk Fremskridt var vundet.

Afsætningsmulighederne for den nye Produktion er behandlet indgaaende (S. 61—64). Den stigende Industrialisering i England, Arbejdsdelingen, Frihandel og oversøisk Konkurrence fremhæves tilligemed Arbejdslønnens Højde og Forpagtningssystemet som Forklaring paa den stedfundne Intensitetsindskrænkning i Englands Landbrug. Med Tysklands stigende Protektionisme maatte dansk Landbrug i forøget Grad indstille sig paa det engelske Marked. I Forbindelse hermed er det af Interesse at bemærke Redegørelsen for, hvorledes Toldbeskyttelsen ogsaa har haft sine Tilhængere blandt danske Landmænd. S. 118—119 omtales Kravet om Kornetold i Firserne. Det fremhæves, at dette Krav bl. a. blev imødegaaet af et af Landhusholdningsselskabet nedsat Udvalg, hvori V. Falbe-Hansen og E. Tesdorpf havde Sæde, men under Halvfemsernes Krise blev det paany fremført, navnlig af Sonne. Endvidere understregedes, hvorledes Flertallet i Landbrugstoldkommissionen af 1899, der prægedes af større Landmænd, udtalte sig for en ret omfattende Landbrugstold, men Betænkningen fik som bekendt ingen praktisk Betydning. Eksportinteressen sejrede og med Konjunkturopgangen efter Aarhundredskiftet tabte Kravet i Interesse.

I Afsnittet om Opgangsaarene efter Aarhundredskiftet læser man med særlig Interesse om Udstykningsbevægelsen og Skattelovgivningens Ændring, der behandles S. 143—155. Grundlaget for de betydelige driftsmæssige Fremskridt, den omfattende Forsøgsvirksomhed, Undervisningsarbejdet og Konsulentvirksomheden behandles særskilt af Forstander A. M. Sørensen i Afsnit III, S. 156—185.

Afsnit IV, S. 185—233, Krigsaarene og Inflationstiden er skrevet af cand. polit. V. Villadsen. Det redegør for Produktionsudviklingen og Reguleringerne under Krigen. Fremstillingen knytter sig i ret høj Grad til Kilden, Einar Cohn: Danmark under den store Krig. Bl. a. paa Basis af K. J. Kristensen m. fl.: »Det danske Landbrug« tegner Forfatteren et Bids af Landbrugets hele økonomiske og sociale Stilling i Tiden 1914/15—22/23. Afsnit IV slutter med en Redegørelse for Sønderjyllands Landbrug og dets vanskelige Problemer omkring Genforeningen.

Afsnit V, S. 224—325, Kriseaar og Tilbagegang er forfattet af Kjeld Bjerke. Det meget interessante Kapitel om Landbrugets Skatter, S. 303—313, er dog skrevet af cand. polit. Viggo Kampmann. Behandlingen falder naturligt i tre Hovedafsnit, Deflationsperioden, Rekonvalescentaarene 1928—30 og Kriseaarene.

Spørgsmaalet om Deflationspolitikens Virkning for Landbruget paa længere Sigt ofrer Forfatteren megen Interesse, og det er vel ogsaa et af de Omraader, der i særlig Grad vil tildrage sig Opmærksomheden i den økonomiske Historieskrivning over Mellemkrigsaaarene. Forfatteren refererer Indholdet af Valutaraadets enstemmige Beretning af 5. Nov. 1924 og fastslaar, at afgivet enstemmigt binder den ogsaa Landbrugets Repræsentanter. Dette er rigtigt, men i og for sig ligegyldigt, naar det gælder om at fastslaa de økonomiske Virkninger af den førte Deflationspolitik. Bemærkningen røber, at Forfatteren har paa Fornemmelsen, at Virkningerne ikke var de bedste, og at maaske netop Landbruget kunde tænkes at ville rejse Spørgsmaalet om det politiske Ansvar. Han vil derfor udpege dets egne med-

skyldige. Paa den anden Side nærer Forfatteren en ikke ringe Respekt for det i Diskussionen fremsatte Synspunkt, at en Nedskrivning kunde virke skadelig for Danmarks fremtidige Laantagen. Han anfører ogsaa Hensynet til Velanstændighedsfølelsen (Ordet er kursiveret) samt den moralske Pligt, man som neutral Stat under Krigen nu maatte have til at bringe Pengevæsenet paa Fode igen. Femten Aar senere tager man noget mere forretningsmæssigt paa de Sager.

Efter en omhyggelig Gennemgang af Hensynet til Debitorer og Kreditorer af forskellige Aargange har Forfatteren endnu ikke dristet sig til at afsige Dommen, men slutter saaledes: (S. 228) »Til Slut kan man stille det Spørgsmaal, om en Nedskrivning ikke havde været klogere. Hvis man kan regne med, at kun højst 20 pCt. af Førkrigsfordringerne laa paa de samme Hænder, er det noget vanskeligt at forsvare en Tilbagevenden til Førkrigs-guldfoden af den Grund. — Nok saa afgørende bliver det af Professor *Axel Nielsen* anførte Moment, at da vi ogsaa i Fremtiden maatte være Laantager, vilde en Tilbagevenden skabe den fornødne Tillid til den danske Økonomi. Paa den anden Side kan man ikke være blind for, at en Nedskrivning vilde have forhindret en saa alvorlig Belastningsprøve, som Deflationen blev for Erhvervene. — Naar Deflationspolitikken sejrede, var det nok til Dels ud fra gale Forudsætninger, idet man troede, at det havde været muligt at gennemføre en langsom Deflation, og at man derigennem successivt kunde tilpasse Omkostningsniveauet til de faldende Salgspriser.«

Man kan ikke beskyldte Forfatteren for at ville drive Skalpejagt!

Hvad enten man ser paa Bevægelserne i den af Driftsbureauet beregnede Forrentningsprocent (S. 229 og 247) eller i den af Professor *Jørgen Pedersen* beregnede Indtægt for Landbrugerne (S. 239 og 251) maa man erkende, at Virkningerne for Landbruget blev meget haarde. Af den S. 236 gengivne Oversigt fremgaar yderligere, at mens Nettoudbyttet pr. ha gaar meget stærkt ned 1925/26—27/28 stiger Netto-Renteudgiften (de faktiske Renteudgifter til den fremmede Kapital). Netto-Renteudgiften overstiger endog Nettoudbyttet i alle de nævnte Driftsaar. Af Tabellen S. 291 fremgaar, at der i Deflationsperioden stiftes en betydelig løs Gæld, der senere afløses af en tinglyst, pantesikret Gæld. Var man ikke tidligere fuldt opmærksom paa Forskellen i Import- og Eksportpriser og de hjemlige Omkostningers Bevægelighed ved Ændringer i Valutakurserne, blev man det nu. Tilpasningen i Lønninger, Skatter og Renteudgifter m. v. indtraadte meget langsomt.

Forfatteren fremhæver, at forsaavidt angaar Aarene 1925 og 1926 var Prisrelationen mellem animalske Levnedsmidler og Foder- og Gødningsstoffer særdeles gunstig, saaledes at dette ikke forklarer den lave Forrentningsprocent i Deflationen. Rigtigt fremhæves det ogsaa, at den forudgaaende stærke Gældsstiftelse under Inflationsaarenes oppustede Ejendomspriser gjorde Modstandskraften hos Landbrugeren ringere. Forfatteren placerer herefter Hovedansvaret for Landbrugets Vanskeligheder paa den tidligere førte fejlagtige Kredit- og Valutapolitik og slipper herved for at domfælde Deflationspolitikken.

Heroverfor maa man dog spørge, om der er tilstrækkelig Adækvans mellem Handling og Skade, og om ikke Deflationstilhængerne burde have taget Patientens aabenbare Krigstidssvækkelse i Betragtning, forinden Kuren ordineredes. Man har undertiden ogsaa søgt at finde et Forsvar for Defla-

tionspolitikken i den gode Forrentningsprocent i Driftsaarene 1928'29 og 29/30, men det fremgaar bl. a. af den af Forfatteren S. 241 foretagne Sammenstilling mellem Engrospristallet for vegetabiliske og animalske Levnedsmidler 1927—30, at netop i disse Aar var Forholdet usædvanlig gunstigt for Danmark. Hvis ikke dette Forhold var fremkommet — ved Kornprisernes Fald som Indledning til den omspændende Krise — vilde dansk Landbrug ikke have opnaaet de relativt gode Vilkaar i 1929 og 1930, og Deflationspolitikens Virkninger vilde være traadt klarere frem. Begivenhederne formede sig ved tilstødende Aarsager lykkeligere end man kunde have ventet. Glæden kunde dog kun blive kortvarig. Før eller senere maatte de animalske Produkters Priser følge de vegetabiliske. Det skete med Krisen.

Anmelderen har beskæftiget sig noget udførligt med Deflationspolitikken, som Bjerke i det paagældende Afsnit har gjort et grundigt Forsøg paa at belyse, og som nu ligger saa meget fjernet fra Døgnets Politik, at den er tjenlig til at underkastes den økonomiske Historieskrivnings Dom.

Kriseaarenes Skildring indledes med et Kapitel om vor Samhandel med Udlandet og Virkningen af saavel Tysklands som Englands Afspærringspolitik. Derefter følger bl. a. en udførlig Redegørelse for de forskellige »Ordninger«, indeholdende mange værdifulde detaillerede Oplysninger, men uden nogen særlig gnistrende Problembehandling. Ved Behandlingen af Svinereguleringen gøres der omhyggeligt Rede for de mere eller mindre betydende Ændringer i Reglerne for Svinekortfordelingen fra Aar til Aar, mens den af Slagterierne i Ly af Ordningen førte Prispolitik paa Hjemmemarkedet kun sparsomt berøres. Man spørger sig selv om Forfatteren, der jo ikke fremtræder som Bogens Udgiver, har haft helt frie Hænder.

Dette Spørgsmaal er saa meget mere nærliggende, som Forfatteren (S. 285 m. fl.) afslutter Gennemgangen af Ordningerne med et Afsnit om Indgrebenes Betydning og her — samt senere (S. 316—20) i et Afsnit om Statens prishævende og prisregulerende Foranstaltninger — optager en Diskussion om den af Professor *Myrdal* for Sveriges Vedkommende anlagte socialpolitiske Betragtning af Krisepolitiken. Bjerke indskrænker sig til at konstatere, at der her i Landet ikke har rejst sig nogen principiel Kritik af Ordningerne (S. 286). Især for Svinereguleringens Vedkommende synes denne Slutning at være noget tvivlsom, men om den ogsaa var rigtig, vilde det dog være naturligt, at Forfatteren havde forsøgt en Problemstilling.

Man savner endvidere en Redegørelse for den tekniske Side af Markedsreguleringen via Baconfonden, der er mindst lige saa interessant som selve Produktionsreguleringen over Svinekorttildelingen. Selv om Produktionsreguleringen paa længere Sigt har tjent som Grundlag for den af Baconudvalget førte Prispolitik paa Hjemmemarkedet, giver den alene ingen fuldstændig Forklaring af det totale Herredømme, som Udvalget har haft over saavel Andels- som Privatslagteriers Afsætning paa Hjemmemarkedet fra Uge til Uge, endog under faldende Eksportkvote og stærk Stigning i Lagrene. Med Støtte i en ren Bemyndigelseslov er der her skabt et Stykke vidtgaaende Kartelpolitik af stor Interesse ogsaa fra et rent teoretisk økonomisk Synspunkt.

Med Hensyn til Lovgivningen om Foranstaltninger til Fremme af Afsætningen af Kvæg og Oksekød udtaler Forfatteren (S. 282), at Virkningen

af hele dette Lovkompleks viste sig i en betydelig Prisstigning, fra 17,4 Øre i 1932 til 35 Øre i 1935 pr. kg Slagtekvæg, levende Vægt. Det siges endvidere, at naar Ordningen har været saa effektiv, skyldes det i første Række, at Forbruget i Indlandet er meget betydeligt. I 1937 100 Mill. kg af en samlet Produktion paa 165 Mill. kg. Hvor meget af den skete Prisstigning, der med Sikkerhed lader sig forklare ved Ordningen, er dog vist noget tvivlsomt. Forfatteren vurderer Ordningen noget mere gunstigt end almindeligt anerkendt. Destruktionen havde vel et ret betydeligt Omfang i 1933—34, men samtidig steg Eksporten væsentligt, ligesom Flæskeprisens Udvikling har haft sin Indflydelse, jvf. saaledes *Kjeld Philip: Den danske Kriselovgivning 1931—38*.

Forfatteren har her som ved Svinereguleringen kun givet Stoffet en ret ukritisk Behandling. Dette gælder endvidere ved Paavisningen af Kriseaarenes Udvikling fra liberalistiske til planøkonomiske Anskuelser i Landbrugskredse, hvor Forfatteren (S. 287) omtaler Begreber som Erhvervenes Ligeberettigelse og Sikring af Produktionsprisen uden kritiske Bemærkninger. Hvis Læserne skulde forundre sig over, hvad disse Begreber dækker over i nationaløkonomisk Henseende, tilkommer Æren herfor ganske dem selv.

Grundigere Behandling har Forfatteren givet Landbrugets Gældsproblemer, herunder de sidste Aars Diskussion om bl. a. konjunkturbestemt Rente, hvor de modstaaende Synspunkter er stillet op overfor hinanden. S. 313—14 har Forfatteren — undtagelsesvis uden Kildeangivelse — gengivet en interessant Opstilling over Tilskud og Laan til Landbruget i Tiden 1931—39. Opstillingen, der er foretaget af Landbrugsministeriet for Tiden indtil 1938, er ført à jour af Forfatteren.

Afsnittet om Landbrugets Skatter, der som foran nævnt er skrevet af *Viggo Kampmann*, giver værdifulde Bidrag til en Sammenligning af Skattebyrden for Landbruget og de øvrige Erhverv og fortjener megen Opmærksomhed.

Et Tillæg, udarbejdet af Sekretær Karl Madsen, indeholder et værdifuldt statistisk Materiale.

Bogens sidste 300 Sider omfatter udelukkende Billeder af mere eller mindre kendte Folk inden for Landbruget med biografiske Noter. Denne sidste Halvdel af Værket skal formodentlig tjene som »leader« ved Salget af den første. Overfor økonomisk-historisk interesserede Krese har dette ikke været paakrævet.

Erik Mortensen.

Johannes Gerhardt: DEUTSCHE ARBEITS- UND SOZIALPOLITIK. Duncker und Humblot. Leipzig 1939. 278 S.

Forfatteren, der er Professor ved Universitetet i München, har givet en nyttig og i disse Tider aktuel Oversigt over den tyske Arbejds- og Socialpolitik. Emnet behandles paa økonomisk Baggrund, og der lægges Vægt paa Motiveringen af den nuværende Politik, som har Forfatterens fulde Tilslutning. Nærmere Kendskab til denne Motivering maa jo siges at være af Betydning for ethvert moderne Studium af Socialpolitik. Iøvrigt behandles ogsaa den tidligere tyske Socialpolitik, som Nutiden bygger videre paa paa en Række Omraader, saaledes med Hensyn til Arbejdsbeskyttelse og Socialforsikring¹⁾. Med Hensyn til den nutidige Politik er

¹⁾ Ifølge Avisreferat er senere bebudet en Opgivelse af Forsikringsprincippet.